

Profesní rozvoj učitelů II

7. ledna 2022

Karel Starý

Program

- Formy profesního rozvoje pedagogů
- Profesní spolupráce
- Mentoring
- Kritický přítel
- Metodická sdružení
- Akční výzkum – závěr kurzu

Formy profesního rozvoje učitelů (TALIS)

- 1. Rozhovory s kolegy o vlastní práci**
2. Kurzy a workshopy dalšího vzdělávání
3. Samostudium odborné literatury
4. Konference a odborné semináře
5. Zapojení do sítí profesního rozvoje
6. Akční výzkum
7. Mentoring a kolegiální hospitace
8. Návštěvy v jiných školách
9. Kvalifikační studijní programy

Profesní spolupráce (Timperley, 2015)

- Formální i **neformální** komunikace týkající se vzdělávání mezi pedagogickými pracovníky – učiteli, mentory, kouči a vedoucími pracovníky ve školství
- Prostřednictvím sdílení profesních zkušeností a informací podporují učitelskou kolegiálníitu a vědomí vlastní **profesní zdatnosti**

Profesní zdatnost (efficacy; self-efficacy)

- **Rutinní** („dělám to tak již 10 let, a proto jsem v tom dobrý“)
- **Adaptivní** („přizpůsobuji se měnícím se podmínkám“)

D. Pink - motivace

https://www.ted.com/talks/dan_pink_on_motivation?language=cs#t-136343

DISKUSE: Co si z toho můžeme vzít pro učitelskou profesi?

K profesnímu růstu je potřeba učitele více motivovat a méně nutit

- v nerutinních povoláních (učitelství) je hnacím motorem **vnitřní motivace** založená na přesvědčení o vlastní **autonomii** a **mistrovství**, na vědomí smysluplnosti a významu (**transcendence**) vlastní práce.

(M. Czikszenmihaly, 1975; D. Pink, 2009)

Vstup do profese pedagoga – inspirace ze zahraničí

- Klasický a alternativní model (CŽV)
- Bc. x Mgr.
- Indukce
- Teach First apod.
- Prokazování způsobilosti/kompetentnosti pro výkon profese: trvalé/termínované; státní zkoušky a obhajoba/prokázání

Různé přístupy k hodnocení kvality práce učitele

- Na základě výsledků žáků – modely *added value* (Hanushek & Rivkin, 2010)
- Na základě vyznávaných hodnot, osobnostních kvalit a vztahu k profesi (Fenstermacher & Richardson, 2005; Day et al., 2007)
- **Na základě profesních standardů (Ingvarson & Kleinhenz, 2006; Ingvarson & Hattie, 2008; Kennedy 2010)**

Formy profesního rozvoje učitelů (TALIS)

1. Rozhovory s kolegy o vlastní práci
2. Kurzy a workshopy dalšího vzdělávání
3. Samostudium odborné literatury
4. Konference a odborné semináře
5. Zapojení do sítí profesního rozvoje
6. Akční výzkum
- 7. Mentoring a kolegiální hospitace**
8. Návštěvy v jiných školách
9. Kvalifikační studijní programy

Co je mentoring?

Podpora a povzbuzení lidí, aby:

- řídili svůj vlastní rozvoj,
- mohli maximalizovat svůj potenciál,
- mohli rozvíjet své dovednosti a zvýšit svůj výkon a
- aby se stali lidmi, kterými chtějí být.

Eric Parsloe, ředitel The Oxford School of Coaching and Mentoring

Profesní podpora učitelů (Píšová, Duschinská, 2011)

Mentoring

- Zaměření na rozvoj
- Dlouhodobý
- Mentor **je** odborník v dané oblasti
- Agendu určuje podporovaný
- Zaměřený na příčiny konkrétního výkonu
- Zdůrazňuje zpětnou vazbu a reflexi podporovaného

Koučování

- Zaměření na výkon
- Krátkodobý
- Kouč **není** nutně odborníkem v dané oblasti
- Agendu určuje kouč
- Zaměřené na konkrétní výkon/úkol
- Zdůrazňuje zpětnou vazbu klientovi

MENTORING

je o předávání znalostí, dovedností, jak řešit určitý úkol a jak se chovat v určitých situacích.

„Mentor je expert na danou problematiku.“

DOPORUČENÍ

Při práci na svém rozvoji užijete obojí, někdy v rámci jedné konzultace.

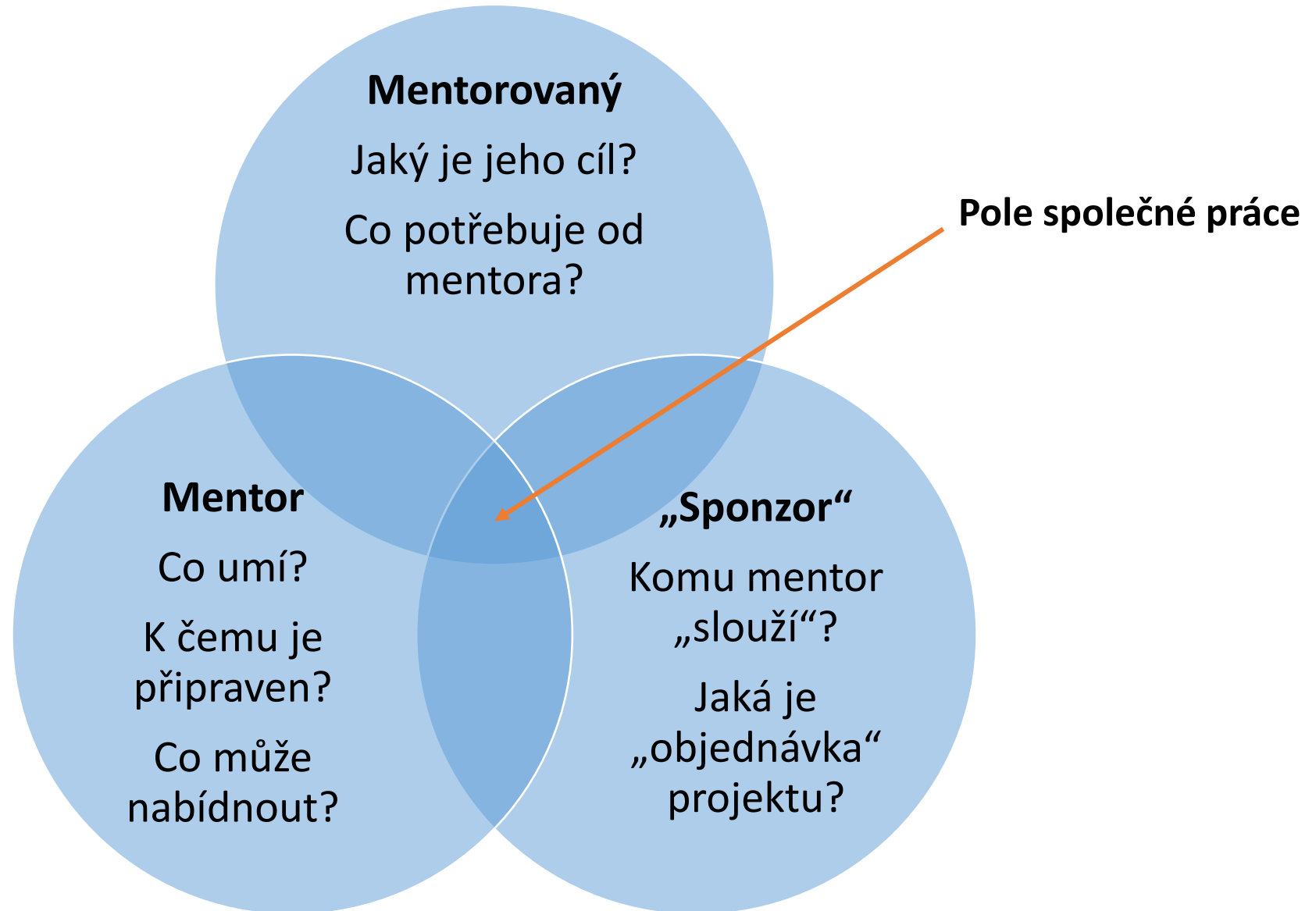
Je výhodné oba styly vhodně kombinovat.

KOUČINK

KOUČ udržuje koučovaného pevně na cestě k dosažení jím vytyčených cílů a zároveň zcela respektuje kompetentnost koučovaného, vede jej otázkami k přemyšlení o změně.

„Kouč je expert na koučování. Koučovaný je expert na danou problematiku.“

Formulace „zakázky, kontraktu“ mentoringu

Jaké máte zkušenosti s vedením mentorského rozhovoru?

Téma rozhovoru

- O čem rozhovor bude? „O čem bychom si mohli/měli povídat?“
- Kdo určuje obsah rozhovoru? (proč mentor? proč mentorovaný?)

Impulzy k rozhovoru – zkušenost, záznam

- Návštěva mentora ve výuce
- Návštěva mentorovaného ve výuce
- Kooperace na výuce (společná příprava; tandemová výuka; společné hodnocení studentů)
- Rozhovor nezávislý na výuce – téma přináší mentorovaný

Příprava na rozhovor

- S předstihem domluvit KDY a KDE se bude konat (formální vs. neformální r.)
- Zajistit vhodné prostředí
- Znalost kontextu (osobního, pracovního)
- Poznámky („startovací otázky“, záchytné body)
- Důležitost zahájení rozhovoru (navození důvěry)

Rámec/ohraničení rozhovoru *Ty a Já, Tady a Ted'*

Vymezení rolí

- Kdo mluví a kdo naslouchá?
- Kdo se ptá a kdo odpovídá?
- Mentorovaný přináší téma, mentor vede rozhovor. (Co to znamená „vést“ rozhovor?)

Vymezení prostoru a času

- Jaký to má vliv na to, co se děje nyní?
- Co s tím můžete udělat vy?

Jaká jsou rizika opuštění rámce?

Ukázka1A: 1:46-4:00 Pozorujte oba aktéry

Ukázka1B: 17:27 („experiment“)

Ukázka2: **4:11 (shrnutí M)** 5:39... a 7:15 - 7:25

PŘESTÁVKA

Sdílení profesní praxe

- Profesionální rozvoj pomocí podpory
 - Kritický přítel (critical friend)
 - Vzdělávací komunity (learning community)

Kritický přítel (dvojice)

- (Zdánlivý) Protimluv (přítel – kritický)
- Sdílení problémů a jejich řešení
- Vzájemné návštěvy v hodinách
- Reflektivní rozhovory (pravidla komunikace - ocenění, doporučení)
- Sdílení dokumentů – přípravy na hodinu, didaktické testy, písemné práce žáků apod.

Skupina kritických přátel (SKP)

- Skupina učitelů jedné školy (3 - 12 členů)
- Např. metodické sdružení, předmětová komise apod.
- Skupina musí:
 - sdílet stejné hodnoty a sledovat stejné cíle
 - mít podporu vedení školy

Cíle ve SKP musí být

- Konkrétní
- Měřitelné
- Dosažitelné (realistické)
- Relevantní
- Rozkrokovatelné
- Průběžné (neuzavřené)

Praktické fungování SKP

- Pravidelné schůzky např. jednou za měsíc 2-3 hodiny (program předem)
- Určit role (administrátor, prezentující, diskutant)
- Pořizovat záznamy z jednání, hospitací a rozhovorů a sdílet je (online)

Vzdělávací komunity/sdružení

Skupiny učitelů (zpravidla nad rámec jedné školy), které

- mají stejný profesní zájem (zájmová skupina např. učitelé dějepisu nebo matematiky)
- sdílejí podobné hodnoty a přesvědčení (např. že všichni žáci se mohou hodně naučit)
- mají společné vzdělávací cíle.

Sdílení profesních zkušeností

- Vzájemné návštěvy (ukázková hodina pro kolegy, shadowing apod.)
- Sdílení produktů učení žáků
- Sdílení záznamu profesního výkonu (tematické plány, přípravy na hodinu; audio nebo videozáznam) – záruka autenticity.

Pořízení videozáznamu

- Poučený souhlas aktérů
- Technická asistence
 - Stativ
 - Odfiltrujte ruchy
 - Umístěte kameru tak, aby snímala celou třídu
 - Pohled do třídy od okna (dostatek světla)
 - Když kamera snímá tabuli, přiblížte záběr.
 - Použijte paralelní audiozáznam.

Virtuální hospitace - příklad

- <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/7883/virtualni-hospitace-dejepis-pocatky-2.-svetove-valky-v-evrope-.html/>

Doporučený postup analýzy videozáznamu

- Opakovaně záznam prohlížejte
- Vyberte krátkou sekvenci (cca 5-10')
- Popište, proč jste ji vybrali a co podle Vás ukazuje
- Doplňte kontextové informace o hodině – cíle, obsah, žáci, apod.

Otevřené zdroje pro vzdělávání

- <http://otevrenevzdelavani.cz/co-je-otevrene-vzdelavani/>
- <http://dumy.cz/>

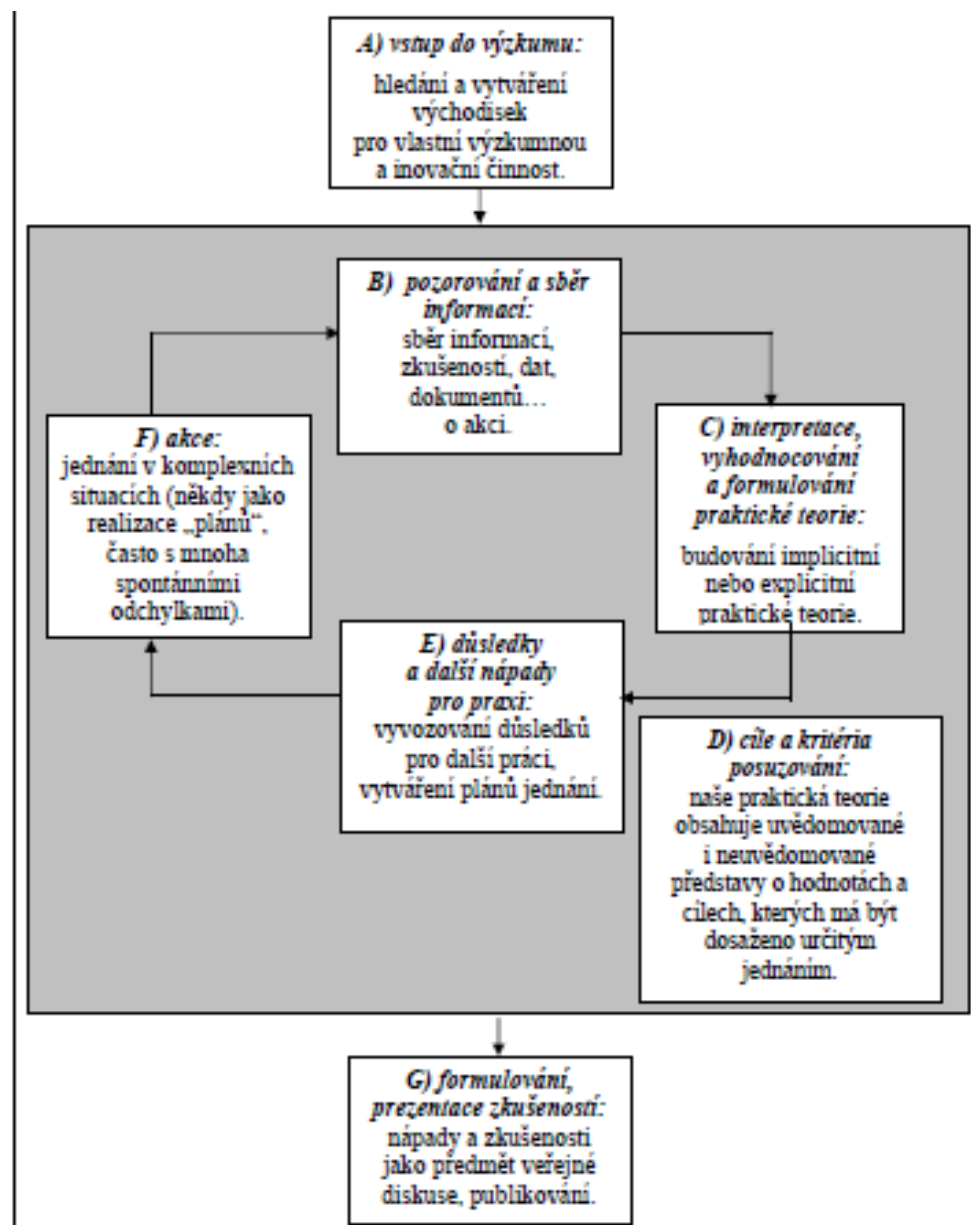
Formy profesního rozvoje učitelů (TALIS)

1. Rozhovory s kolegy o vlastní práci
2. Kurzy a workshopy dalšího vzdělávání
3. Samostudium odborné literatury
4. Konference a odborné semináře
5. Zapojení do sítí profesního rozvoje
6. Akční výzkum
7. Mentoring nebo kolegiální hospitace
8. Návštěvy v jiných školách
9. Kvalifikační studijní programy

Akční výzkum není jen výzkum, ale také

- nástroj profesního (sebe)rozvoje učitele s významnými pozitivními důsledky pro školu.
- má formativní účinky

Fáze akčního výzkumu (Maňák & Švec, 2004)

Fáze akčního výzkumu

1. Identifikace a výběr problému
2. Návrh akčního plánu
3. Implementace
4. Vyhodnocení a reflexe

Model akčního výzkumu (D. B. Reeves)

1. **Výzkumná otázka** (např. Jak dosáhnout, aby žáci více četli?)
2. **Žákovská populace** (např. 8. ročník ZŠ)
3. **Profesní výkon (činnost)** – např. zavedení strategie „čtenářských dílen“
4. **Výsledky žáků** (postupy měření nebo popisu změny stavu)

Zadání přípravy na zkoušku:

Prezentace bude obsahovat odpovědi na tyto otázky:

1. Co jsme se pokusil/a na své práci zlepšit?
2. Jaké konkrétní kroky jsem pro zlepšení udělal/a?
3. Jak jsem zjišťoval/a a vyhodnocoval/a výsledky?
4. Co se podařilo a na co se zaměřím dále?